

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

IPARD

IPARD III PROGRAM

2021-2027

FEBRUAR 2024

IPARD III program 2021-2027

- ✓ Cilj ovog programa je dostizanje EU standarda i podizanje konkurentnosti
- ✓ Za sprovođenje IPARD III programa poljoprivrednicima će biti dostupno više od **80 mil.€** bespovratne podrške, od čega EU sredstva čine **63 mil.€** dok nacionalno kofinansiranje iznosi oko **19 mil.€**.

MJERA 7 DIVERZIFIKACIJA GAZDINSTAVA I RAZVOJ POSLOVANJA

Podmjera 7.1. – Podrška investicijama za razvoj ruralnog turizma ✓

Podmjera 7.2. – Podrška investicijama za preradu na gazdinstvu

Podmjera 7.3. – Podrška investicijama za razvoj zanata

Korisnici

- 1) Fizičko lice, kao nosilac porodičnog poljoprivrednog gazdinstva u skladu sa važećim Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju, upisano u Registar poljoprivrednih gazdinstava **najkasnije do dana objave javnog poziva**;
- 2) Pravno lice - mikro i malo preduzeće, u skladu sa važećim Zakonom o računovodstvu osnovano ili koje posluje u ruralnim područjima, kao nosilac porodičnog poljoprivrednog gazdinstva u skladu sa važećim Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju, upisano u Registar poljoprivrednih gazdinstava **najkasnije do dana objave javnog poziva.**

Korisnici sredstava podrške iz Mjere 7 ne mogu biti pravna lica koja su u vlasništvu države sa više od **25%** kapitala društva.

Prihvatljive investicije

- izgradnju i/ili rekonstrukciju i/ili opremanje komplementarnih ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja;
- nabavka novih mašina i opreme, uključujući kompjuterski hardver i softver do njihove tržišne vrijednosti;
- izgradnja i/ili rekonstrukcija i/ili opremanje objekata za pripremanje hrane i pića, uređenje turističke infrastrukture (tematski ili zabavni parkovi, teniski tereni, bazeni, zabavno rekreativne staze ili putevi - fitnes staze, panoramski putevi, biciklističke i planinarske staze) i prateće rekreativne aktivnosti (jahanje, ribolov);
- izgradnja i/ ili rekonstrukcija unutrašnjih pristupnih puteva na posjedu;
- izgradnja i/ili rekonstrukcija i/ili nabavka opreme za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije;
- nabavka oprema i uređaja za tretman otpada i prečišćavanje otpadnih voda.

Investicije koje se odnose na izgradnju novih objekata prihvatljive su samo ako korisnik, pored izgradnje novih objekata, realizuje investiciju i u obnovljive izvore energije.

Investicije se moraju realizovati u ruralnim područjima:

- područja Crne Gore iznad 600 metara nadmorske visine, za sve korisnike i investicije;
- sve opštine Sjevernog regiona Crne Gore (opštine: Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Andrijevica, Gusinje, Plav, Rožaje, Petnjica, Pljevlja, Žabljak, Šavnik i Plužine), za sve korisnike i investicije;
- područja ispod 600 m nadmorske visine za poljoprivredna gazdinstva koja se bave uzgojem vinove loze i/ili maslina i to i moraju da ispune minimalni nivo proizvodnje u trenutku objave javnog poziva zavisno od tipa proizvodnje:
  - za sektor vinogradarstva minimalna površina **vinograda** - 0,5 ha;
  - za sektor maslinarstva minimalna površina zasada **maslina** - 0,3 ha.

Prihvatljive investicije ispod 600 metara nadmorske visine

Investicije u područjima **ispod 600 metara** nadmorske visine za poljoprivredna gazdinstva koja se bave uzgojem vinove loze i/ili maslina, odnose se na:

- izgradnju i/ili rekonstrukciju i opremanje **sala za degustaciju** i
- rekonstrukciju i/ili opremanje komplementarnih ugostiteljskih objekata.
- Zemljište (proizvodne površine) mora biti registrovano u Registar poljoprivrednih gazdinstava i u Sistemu za identifikaciju zemljišnih parcela (SIZEP) najkasnije do dana podnošenja zahtjeva za podršku.
- Zemljište (proizvodne površine) mora biti u vlasništvu korisnika podrške, zemljište (proizvodne površine) koje je uzeto pod zakup nije prihvatljivo.
- Investicije koje se realizuju na području **ispod 600 m** nadmorske visine su prihvatljive samo ako su na lokaciji na kojoj se odvija poljoprivredna proizvodnja.

Specifični kriterijumi prihvatljivosti

Za pružanje usluga smještaja, pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka prihvatljivi su isključivo **komplementarni ugostiteljski objekti**, koji moraju biti registrovani u skladu sa važećim Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, najkasnije do dana konačne isplate sredstava podrške:

- a) Za fizička lica/poljoprivredna gazdinstva (maksimalno do **10 soba**/smještajnih jedinica ili **20 ležajeva**) kuća, seosko domaćinstvo, turistički apartman. Za kamp do 15 smještajnih jedinica.
- b) Za pravna lica (maksimalno do **15 soba**/smještajnih jedinica ili **30 ležajeva**): kuća, seosko domaćinstvo, turistički stambeni blok (deset ili više turističkih apartmana u istoj zgradi), turistički apartman, pension, hostel, etno selo, izletišta, planinarski dom.

Vlasništvo nad predmetom investicije

- Pravo na dobijanje sredstava podrške, mogu ostvariti korisnici sredstava podrške koji su u trenutku konačne isplate sredstava podrške vlasnici predmeta investicije.
- Ukoliko se investicija odnosi na nabavku opreme/namještaja, objekat koji se oprema mora biti registrovan kao komplementaran ugostiteljski objekat u skladu sa važećim Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, najkasnije do dana konačne isplate sredstava podrške i biti u vlasništvu korisnika.

Neprihvatljivi troškovi

- 1) porezi, naknade, takse, doprinosi, uključujući poreze na dodatu vrijednost (PDV);
- 2) carine, uvozne dažbine ili bilo koji drugi troškovi koji imaju ekvivalentan efekat;
- 3) kupovina, uzimanje u zakup ili lizing zemljišta i postojećih objekata;
- 4) kamate, novčane kazne, finansijske kazne i sudski troškovi;
- 5) operativni troškovi;
- 6) polovna oprema i mehanizacija;
- 7) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
- 8) plaćanje u naturi;
- 9) pribavljanje dozvole za obavljanje proizvodnje, kupovinu životinja, jednogodišnjih biljaka i njihovo održavanje (uključujući troškove sadnje), amortizacija i troškovi zakupa;
- 10) troškovi održavanja i amortizacije;
- 11) nabavka potrošnog materijala;
- 12) troškovi obrtnih sredstava uključujući sitni inventar.

NAPOMENA:

Troškovi nastali prije zaključenja ugovora o dodjeli sredstava podrške nijesu prihvatljivi osim opštih troškova.

VISINA PODRŠKE

Intenzitet javne podrške iznosi do 60% ukupnih prihvatljivih troškova.

Može se povećati do 70% za:

- investicije realizovane od strane mladih poljoprivrednika i/ili sertifikovanih organskih poljoprivrednika,

Dodatnih 10% može se dodijeliti za:

- investicije povezane sa upravljanjem otpadom i otpadnim vodama, obnovljivim izvorima energije.

Za navedene vrste investicija, maksimalni intenzitet podrške ne može biti veći od 75%.

MJERA 7 DIVERZIFIKACIJA GAZDINSTAVA I RAZVOJ POSLOVANJA

Iznos raspoloživih sredstava podrške za Mjeru 7 iznosi oko 17 mil. eura, a za ovaj Javni poziv biće raspoloživo 6,5 mil. eura

Minimum i maksimum ukupne vrijednosti prihvatljivih troškova za podmjeru 7.1. – Podrška investicijama za razvoj ruralnog turizma

<i>Minimum ukupne vrijednosti prihvatljivih troškova (EUR)</i>	<i>Maksimum ukupne vrijednosti prihvatljivih troškova (EUR)</i>
10.000	200.000

EU kofinansiranje iznosi 75% od javnih troškova, nacionalno kofinansiranje 25%

Maksimalna vrijednost ukupne prihvatljive investicije je **povećana** u odnosu na prošli programski period (IPARD II) sa **150.000 EUR** na **200.000 EUR**.

➤ NAPOMENA

- Da bi zahtjev bio prihvatljiv za razmatranje od strane IPARD Agencije/Direktorata za plaćanja, nakon inicijalne administrativne provjere mora imati minimalno 55 bodova nakon rangiranja.
- Prijave korisnika koje ne budu u skladu sa prethodno navedenim **neće biti predmet kontrole**, već će automatski biti odbijene kao neprihvatljive za podršku.

Tabela 58: Kriterijumi selekcije za podmjernu 7.1 - Podrška investicijama za razvoj ruralnog turizma

Kriterijumi selekcije	Bodovi
Dostavljanje potrebnih dokumenata u vrijeme prvog podnošenja zahtjeva: <ul style="list-style-type: none"> • Popunjen Obrazac 1 – Zahtev za dodjelu podrške; • Završen biznis plan; • Glavni projekat i/ili tehnička dokumentacija za izgradnju/rekonstrukciju; • Predračuni za planirane troškove; • U slučaju izgradnje/rekonstrukcije objekata korisnik mora dostaviti urbanističko-tehničke uslove za planiranu investiciju. 	55
Stručne kvalifikacije	Do 10
- Podnosilac zahtjeva ima visoko obrazovanje iz oblasti turizma - ugostiteljstva	10
- Podnosilac zahtjeva ima srednjoškolsko obrazovanje iz oblasti turizma - ugostiteljstva	5
Korisnik (izvršni direktor) je žena	5
Korisnik ima ispod 40 godina života ³⁸	5
Projekat obuhvata otvaranje novih radnih mjesta na osnovu biznis plana	10
Investicije u obnovljive izvore energije	10
Investiranje u tretman otpada i prečišćavanje otpadnih voda	5
UKUPNO	Do 100

Prvi Javni poziv za Mjeru 7

Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja

- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Direktorat za plaćanja će krajem februara objaviti Prvi Javni poziv za dodjelu sredstava podrške za Mjeru 7 „Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja“, podmjera 7.1 „Podrška investicijama za razvoj ruralnog turizma“.
- Prvi IPARD javni poziv biće objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, i na internet stranici Ministarstva (IPARD) i u medijima
- Rok za podnošenje zahtjeva će biti 60 dana.
- Kriterijumi za prihvatljive investicije i uslovi za dobijanje podrške definisani su Uredbom o realizaciji i postupku o korišćenju sredstava i Javnim pozivom
- Tehnička podrška implementaciji poziva:
  - ✓ Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
  - ✓ Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;
  - ✓ Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje,
  - ✓ Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva i
  - ✓ Opštinske službe za poljoprivredu.

ZAHTJEV ZA DODJELU SREDSTAVA PODRŠKE

- Zahtjev za dodjelu sredstava podrške i potrebna dokumentacija dostavlja se isključivo u zatvorenoj koverti preporučenom poštom, sa naznakom naziva i adrese podnosioca zahtjeva i napomenom:
- Ne otvarati – Zahtjev za dodjelu sredstava podrške za Prvi Javni poziv za dodjelu sredstava podrške za Mjeru 7 „Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja“, podmjera 7.1 „Podrška investicijama za razvoj ruralnog turizma“, na adresu Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Direktorat za plaćanja, ul.Moskovska 101, 81000 Podgorica
- Zahtjev za dodjelu sredstava podrške podnosi se na Obrascu 1 - Zahtjev za dodjelu sredstava podrške za Mjeru 7 „Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja“, koji je sastavni dio Javnog poziva

Kopiju predate dokumentacije korisnik je obavezan da čuva kod sebe!

LISTA NEOPHODNE DOKUMENTACIJE UZ ZAHTJEV ZA DODJELU SREDSTAVA PODRŠKE

- ▼ Lista neophodne dokumentacije data je kao Prilog Javnog poziva.
- ▼ Dokumentacija ne smije biti starija od tri mjeseca od dana objavljivanja Javnog poziva.

Dokumenta – originali ili kopije ovjerene od strane Suda ili Notara

Lista ključne dokumentacija

- Popunjen i potpisan Zahtjev za dodjelu sredstava podrške (Obrazac 1)

- Biznis plan (word dokument i prateće excel tabele – štampana verzija i na CD-u) - Obrazac 2a – Detaljni biznis plana ili Obrazac 2b Jednostavni biznis plan
- Kopija lične karte (za nosioca poljoprivrednog gazdinstva / ovlašćenog zastupnika za pravna lica)
- Ovlašćenje za zastupnika, ovjereno od strane suda ili notara, ne starije od 30 dana na dan podnošenja zahtjeva - ako podnosilac zahtjeva ima zastupnika
- Dokaz o broju zaposlenih – lista svih zaposlenih uključujući i odgovornu osobu u firmi (izvršnog direktora) iz zvaničnih podataka pravnih lica za posljednji obračunski period (Poreska uprava)
- Dokaz o veličini kompanije iz službene računovodstvene evidencije za prethodnu i tekuću godinu (mikro i mala preduzeća)
- Bilans uspjeha i bilans stanja na 31.12. za prethodnu godinu
- Spisak postojeće mehanizacije i opreme u vlasništvu gazdinstva, potpisan od strane podnosioca zahtjeva za fizička lica

- Izjava podnosioca zahtjeva potpisana od strane ovlašćenog lica – izvršnog direktora i spisak povezanih i partnerskih ili povezanih preduzeća u zemlji ili inostranstvu ovjerena od strane notara. Ako postoje povezana i partnerska ili povezana preduzeća, dostaviti dokaze o klasifikaciji/razvrstavanju veličine tih preduzeća (spisak zaposlenih i bilanse stanja i uspjeha)
- Dokaz iz **Privrednog suda** da pravno lice nije u **postupku stečaja**, ne stariji od 3 mjeseca
- Dokaz od **nadležnog tužilaštva** da protiv podnosioca zahtjeva **nije pokrenut krivični postupak**, ne stariji od 3 mjeseca.

- **Diploma o najmanje završenom IV1 nivou nacionalnog okvira kvalifikacija.**
U slučaju da podnosilac zahtjeva - ovlašćeni predstavnik ne ispunjava gore navedeni uslov, u pisanoj formi će se obavezati (u dijelu prijave Obaveze podnosioca zahtjeva) da će završiti IV stepen kvalifikacija prije konačne isplate sredstava podrške.
- Dokaz o vlasništvu zemljišta i/ili objekata.
- Glavni revidovan projekat od strane ovlašćene osobe (arhitekta/revidenta u skladu sa važećim Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata za planiranu izgradnju ili rekonstrukciju).
- Izvještaj o izvršenoj reviziji glavnog projekta.
- Mišljenje/Rješenje nadležnog organa za zaštitu životne sredine (organ lokalne uprave ili Agencija za zaštitu životne sredine) da li je za **planiranu investiciju** potrebno sprovesti postupak procjene uticaja na životnu sredinu.

- Dokaz o nadmorskoj visini lokacije investicije od Uprave za nekretnine;
- Dokaz da se investicija realizuje u ruralnom području;
- Dokaz o upisu u Centralni turistički registar i Odluka o odobrenju za obavljanje ugostiteljskih djelatnosti za komplementarne objekte (u slučaju da se podnosilac zahtjeva već bavi ruralnim turizmom);
- Detaljan opis i Skica u razmjeri 1:100 koja jasno predstavlja položaj sadašnje i planirane opreme u objektu i sa jasno predstavljenim trenutnim i budućim smještajnim kapacitetima;

- Ponuda i Ugovor ili Fature sa ovjerenim dokazima o uplati za opšte troškove od pravnih lica registrovanih za tu djelatnost;
- Opšti troškovi za pripremu zahtjeva za dodjelu sredstava podrške biće prihvatljivi za podršku samo ukoliko je u trenutku podnošenja zahtjeva dostavljena sva neophodna dokumentacija (biznis plan, tehnička i projektna dokumentacija;
- Ponuda/e za sve stavke nabavke od pravnih lica registrovanih za tu djelatnost ne stariju od 3 mjeseca i sa adekvatnim tehničkim specifikacijama za predmetne stavke.
- U slučaju investicija u izgradnju/rekonstrukciju potrebno je dostaviti ponudu (ne stariju od 3 mjeseca), od pravnih lica registrovanih za tu djelatnost, koja je specificirana i usklađena sa predmjerom i predračunom iz revidovanog Glavnog projekta;

- Dokaz o vlasništvu za inostrane ponuđače (izvod iz odgovarajućeg registra iz zemlje ponuđača) i dokaz da je preduzeće i dalje aktivno (za sve inostrane ponuđače uključujući i opšte troškove)
- Dokazi (računi itd.) za sadašnju potrošnju električne energije (za poslednje tri godine) (u slučaju investicija u postrojenja za obnovljive izvore energije kao što su solarni paneli)
- Saglasnost nadležnog organa za priključenje na mrežu (u slučaju investiranja u opremu i postrojenja za obnovljive izvore energije)
- Projekat električne energije (u slučaju da se investicija odnosi na opremu i postrojenja u obnovljive izvore energije)

Kompletnost dokumentacije

U cilju utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova za dobijanje sredstava podrške od podnosioca zahtjeva se može tražiti dostavljanje i dodatne dokumentacije

Propisani standardi za korisnike i za investiciju

Najkasnije do konačne isplate, investicije finansirane u okviru Mjere 7, podmjera 7.1, IPARD III Programa moraju ispunjavati **nacionalne standarde u određenim oblastima i to: u oblasti turizma i ugostiteljstva, zaštite životne sredine i bezbjednosti hrane**

U cilju dokazivanja minimalnih nacionalnih standarda, za **oblasti zaštite životne sredine** korisnik treba da dostavi određena dokumenta kojima se potvrđuje ispunjavanje nacionalnih minimalnih standarda **za investiciju** podržanu kroz IPARD III program.

U cilju dokazivanja minimalnih nacionalnih standarda **u oblasti turizma i ugostiteljstva** korisnik treba da dostavi Rješenje o upisu u Centralni turistički registar, Rješenje o kategorizaciji ugostiteljskih objekata (za objekte koji podliježu kategorizaciji) i Rješenje o odobrenju za obavljanje ugostiteljske djelatnosti.

Podnosilac zahtjeva/korisnik mora da poštuje nacionalne minimalne standarde u okviru investicije minimum 5 godina od dana konačne isplate sredstava podrške.

Ekonomska održivost projekta

Pravo na dobijanje sredstava podrške za Mjeru 7 mogu ostvariti korisnici koji dokažu svoju ekonomsku održivost na osnovu biznis plana i finansijskim iskazima.

Korisnici sredstava podrške čiji su ukupni troškovi investicije **manji od 50.000€** izrađuju pojednostavljeni biznis plan na **Obrascu 2b – Jednostavni biznis plan**, koji su sastavni dio Javnog poziva

Korisnici sredstava podrške za sprovođenje Mjere 1 čiji su ukupni troškovi za realizaciju investicije jednaki ili **veći od 50.000€** izrađuju detaljan biznis plan na **Obrascu 2a – Detaljni biznis plan**, koji su sastavni dio Javnog poziva

Investicije u izgradnji/rekonstrukciji objekata

Glavni revidovan projekat od strane ovlašćene osobe (arhitekta/revidenta) u skladu sa važećim Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata za planiranu izgradnju ili rekonstrukciju.

Izveštaj o izvršenoj reviziji Glavnog projekta.

Investicije u opremanje objekata

Ukoliko se investicija odnosi na nabavku opreme/namještaja, **objekat koji se oprema mora biti registrovan kao komplementaran ugostiteljski objekat** u skladu sa važećim Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, najkasnije **do dana konačne isplate sredstava podrške.**

Takođe, objekat koji se oprema mora biti u **vlasništvu korisnika do trenutka konačne isplate sredstava podrške.**

PROVJERA NOVČANIH VRIJEDNOSTI NAVEDENIH U ZAHTJEVU

Novčane vrijednosti moraju biti u skladu sa realnim i razumnim tržišnim cijenama – odgovornost podnosioca zahtjeva/korisnika da dostavi ponude sa realnim tržišnim troškovima za sve stavke predmetne investicije.

Provjera novčanih vrijednosti navedenih u zahtjevu za dodjelu podrške za nabavku roba, usluga i radova, kao i vrijednosti opštih troškova **vrši se prilikom donošenja odluke o dodjeli podrške i isplati sredstava podrške.**

Ukoliko se utvrdi da novčane vrijednosti iz zahtjeva prelaze razumne i realne novčane vrijednosti, korisnik će biti odbijen, a u slučajevima manjih odstupanja podržaće se trošak do visine prihvatljive cijene.

Broj zahtjeva za dodjelu sredstava podrške

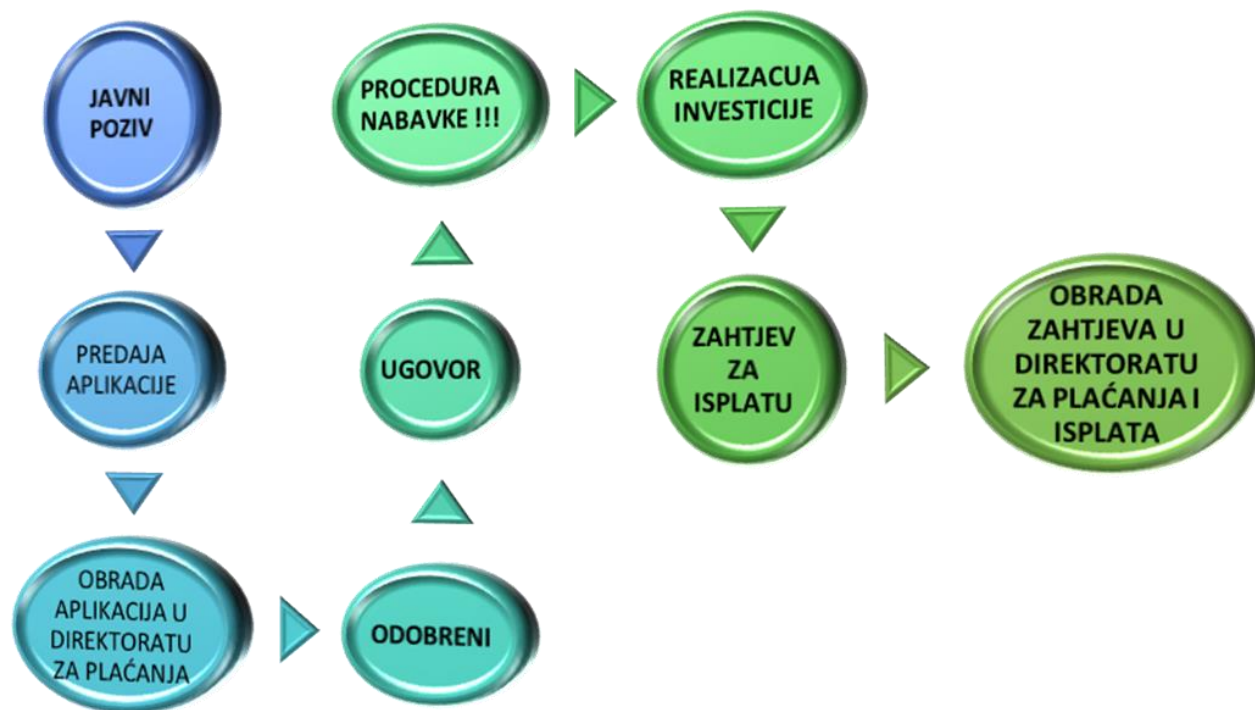

U toku trajanja javnog poziva isti podnosilac zahtjeva može da podnese samo jedan zahtjev za dodjelu sredstava podrške, u okviru jedne podmjere.

Korisnik sredstava podrške u okviru iste mjere i podmjere može podnijeti novi zahtjev za dodjelu sredstava podrške tek nakon donošenja odluke o isplati sredstava podrške ili raskida ugovora za prethodno podržani projekat.

Tok realizacije Javnog poziva

REALIZACIJA INVESTICIJE

- Nakon potpisivanja ugovora korisnik sprovodi proceduru nabavke
- Postupak sprovođenja procedure nabavke će korisnicima biti pojašnjen na dan potpisivanja ugovora
- Nakon sprovođenja procedure nabavke korisnik može da počne sa realizacijom investicije

ZAHTJEV ZA ISPLATU

- Nakon realizacije investicije korisnik podnosi zahtjev za isplatu putem pošte ili lično u Direktoratu za plaćanja
- Nakon administrativne kontrole zahtjeva za isplatu šalje se nalog za teren
- Na osnovu izvještaja sa terena radi se odluka o isplati sredstava podrške i sama isplata
- Rok za isplatu sredstava podrške je najkasnije 6 mjeseci od momenta prijema zahtjeva za isplatu.

Možete zakazati sastanak na nekom od brojeva telefona;

Direktorat za plaćanja

- ✓ Moskovska 101, Podgorica
- ✓ Tel: 020 672 007, 020 672 026, 067 205 790

Direktorat za ruralni razvoj

- ✓ Rimski trg 46, Podgorica
- ✓ Tel: 020 482 115, 020 482 222

Zapratite nas na **Instagram** i **Facebook** zvaničnim nalozima **IPARDZATEBE**

Pratite sve informacije na www.gov.me/ipard

HVALA NA PAŽNJI !